

BK-5852

Seat No. _____

B. Ed. (Sem. - I) Examination

May/June - 2014

**EDCC-102 : Development of Learner &
Learning Process**

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- સુચના : (૧) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે. વિકલ્પો આંતરિક છે.
(૨) જમણી બાજુ દર્શાવેલ અંક પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે.
(૩) બિનજરૂરી લાંબા જવાબ ક્ષતિ ગણાશે.

૧ નીચે આપેલા પ્રશ્નોમાંથી ગમે તે બે પ્રશ્નોના જવાબ આશરે ૩૦૦ ૧૬ શબ્દોમાં લખો.

(૧) બે છેડાના બાળકોની ખાસિયતો જણાવી તેમને પડતી મુશ્કેલીઓ જણાવો. તે મુશ્કેલીઓ નિવારવા માટે શિક્ષક તરીકેની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરો.

(૨) અધ્યયનની વ્યાખ્યા આપી સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો અને રોબર્ટ ગેનેના અધ્યયન સિદ્ધાંતની નિપજો જણાવો.

(૩) “માનવ જરૂરિયાતો ક્રમિક શ્રેણીમાં (Hierarcal) છે” આ વિધાન મેસ્લો કેવી રીતે સમજાવે છે તે ઉદાહરણ આપી સ્પષ્ટ કરો.

૨ નીચે આપેલા પ્રશ્નોમાંથી ગમે તે ત્રણ પ્રશ્નોના જવાબ આશરે ૧૫ ૨૦૦ શબ્દોમાં લખો.

(૧) મનોવિજ્ઞાનની દૃષ્ટિએ કઈ વર્તન સમસ્યાઓ ગંભીર ગણાય ? ઉદાહરણ આપી સમજાવો.

- (૨) વિકાસની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી વિકાસ અને વૃદ્ધિ વચ્ચેનો સંબંધ ઉદાહરણ સાથે સમજાવો અને વારસાની વ્યક્તિના વિકાસ પરની અસરો જણાવો.
- (૩) શાસ્ત્રીય અભિસંધાનની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો. શાસ્ત્રીય અભિસંધાનની પ્રક્રિયા અને ઉપયોગો જણાવો.
- (૪) અધ્યયનને અસર કરતા પરિબળો તરીકે ‘પરિપક્વતા’, ‘અંતરીકૃત અધ્યયન’ અને કાર્યના પરિબળો વિશે ઉદાહરણ સાથે સમજ આપો.
- (૫) વિધાયક અસર વાળી બચાવ પ્રયુક્તિઓ જણાવી, તેમની બે બે ઉદાહરણ સાથે સમજ આપો.

૩ નીચે આપેલા પ્રશ્નોમાંથી ગમે તે ત્રણ પ્રશ્નોના જવાબ આશરે ૧૫ ૨૦૦ શબ્દોમાં લખો.

- (૧) વૈયક્તિક તફાવતો વિકાસના કયા કયા ક્ષેત્રોમાં જોવા મળે છે ? “વર્ગરચના, અભ્યાસક્રમ અને શિક્ષણ પદ્ધતિનો આધાર વૈયક્તિક તફાવતો પર છે” – તે સ્પષ્ટ કરો.
- (૨) સાંવેગિક વિકાસને પોષક પરિબળો જણાવી સાંવેગિક શિક્ષણ આપવા ઘર અને શાળાના સહયોગી પ્રયાસોનું સવિસ્તાર વર્ણન કરો.
- (૩) કારક અભિસંધાનના પ્રયોગની નીચેની સંકલ્પનાઓને ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.

— આપન વર્તન	— નકારાત્મક સુદૃઢકો
— પુરસ્કાર	— દ્વિતીય કક્ષાના સુદૃઢકો
— શિક્ષા	

- (૪) માનસિક સ્વાસ્થ્ય કથળવાના કારણો જણાવી, માનસિક સ્વાસ્થ્ય જાળવવાના ઉપાયો ઉદાહરણ સહ જણાવો.
- (૫) સિદ્ધિ પ્રેરણાનો સિદ્ધાંત સમજાવી, સિદ્ધિ પ્રેરિત વ્યક્તિના લક્ષણો જણાવો.

૪ નીચે આપેલા પ્રશ્નોમાંથી ગમે તે ત્રણ પ્રશ્નોના જવાબ આશરે ૧૫ ૨૦૦ શબ્દોમાં લખો.

- (૧) તાડણ્યમાં પ્રવેશેલા વિદ્યાર્થી ભાઈ બહેનોને જાતિય શિક્ષણ આપવાની જવાબદારી તમને સોંપવામાં આવી છે. શાળામાં જાતિય શિક્ષણ આપવા માટેની એક રૂપરેખા તૈયાર કરો.
- (૨) આંતરસુઝ દ્વારા અધ્યયન કઈ રીતે અભિસંધાન દ્વારા અધ્યયન કરતા જુદું પડે છે, તે ઉદાહરણ સાથે સમજાવી આંતરસુઝના બે ઉદાહરણ આપો.
- (૩) ‘અભિસંધાન’, ‘પ્રેરણા’ અને ‘પડકારરૂપ બાળકો’ વ્યાખ્યાયિત કરી દરેકના વર્ગખંડ શિક્ષણના બે બે ઉદાહરણ આપો.
- (૪) અનુકૂલનની વ્યાખ્યા આપી, અનુકૂલન સાધવાના માર્ગો સ્પષ્ટ કરો.
- (૫) શાળામાં પારસ્પરિક વ્યવહાર વધારવા તંદુરસ્ત સ્પર્ધા કઈ રીતે વિકસિત કરશો ? મનોવિજ્ઞાનના શિક્ષક તરીકે તમારી ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરો.

- (૧) આ ચિત્ર શું દર્શાવે છે ? તેની વ્યાખ્યા આપો.
  - (૨) અધ્યયન ના હોય તેવા બે ઉદાહરણ આપો.
  - (૩) ૧૬ વર્ષનો રૂપેશ મોટરસાઈકલનો કાચ ચોરી કરતા ઝડપાયો છે. તેના આ વર્તન દોષની સમજ આપો.
- (બ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. ૩

- (૧) ADHD એટલે શું ?
- (૨) ક્યાં જોડીયા બાળકોમાં સમાનતાનું પ્રમાણ વધુ જોવા મળે છે ?
- (૩) માત્ર નબળા વિદ્યાર્થીને અનુરૂપ શિક્ષણ કાર્ય કરવાથી વર્ગખંડમાં શું સંતોષી શકાતું નથી ?

ENGLISH VERSION

Instruction: (1) All Question are compulsory. Option are internal.

(2) Figures to the right indicate marks.

(3) Unduly length answers are considered as discredit.

1 Answer any two of the following questions in about 300 words each. 16

- (1) State the characteristics of the two extremes of children and difficulties faced by them. Clarify the role of a teacher in their solution.
- (2) Give the definition of learning and clarify its concept. Give the outcomes of Robert Gagne's theory of learning.
- (3) "Human needs are hierarcal". Clarify with illustration how Maslow explains this statement.

2 Answer any three of the following questions in about 200 words each. 15

- (1) Which behavior disorders are serious according to psychology?
Explain with illustrations.
- (2) Clarify the concept of development and explain with illustration the relationship between growth and development. State the effects of heredity on the development of a person.
- (3) Clarify the concept of classical conditioning. State its process and uses.
- (4) Explain with examples 'maturity', 'distanced learning' and 'task variables' as factors affecting learning.
- (5). Explain with two examples each defence mechanisms having positive effect.

3 Answer any three of the following questions in about 200 words each. 15

- (1) In which areas of development do individual differences exist?
"Classroom pattern, Curriculum and Teaching methods depend upon individual differences". Clarify.
- (2) State the factors helpful in emotional development. Describe in detail the collaborative efforts of school and home for education of emotions.

(3) Explain with examples the following concepts of Operant Conditioning.

- Operant behavior
- Negative Reinforcers
- Reward
- Secondary Reinforcers
- Punishment

(4) State the causes for deterioration of mental health. State with examples the measures to maintain mental health.

(5) Explain the theory of Achievement Motivation and give the features of achievement motivated learners.

4 Answer any three of the following questions in about 200 words each.

15

(1) You are entrusted with the responsibility of providing sex education to adolescent students. Prepare the draft for providing sex education.

(2) How does learning by insight differ from learning by conditioning? Explain with illustration. Give two examples of insight.

(3) Define 'Conditioning', 'Motivation' and 'Challenged learners'. Give two examples of each in classroom situation.

(4) Define adjustment and clarify the ways of adjustment.

(5) How will you develop healthy competition to increase social interaction in schools? Explain your role as a teacher of psychology.

5 (A) Answer the following questions.

06

- (1) What does the picture indicate? Define it.
- (2) Give two examples of what is not learning?
- (3) 16 year Rupesh was caught stealing the glass of a motorbike.
Explain this behavior of Rupesh.

(B) Answer the following questions in brief.

03

- (1) What is ADHD?
  - (2) Which twins have more similarity?
  - (3) What can not be satisfied by teaching keeping only the weak learners in view?
-